Qua cæli Dominam de mundi valle Mariam.
Intulit astricolis cælica turma choris.
Præsulis Arnulphi quo festa dies celebratur,
Præsulis Arnulphi corpus humo tegitur.

Nota mirã vim pulueris, apud eiʼ sepulcrum collecti.

POSTQVAM vir beatus humanis rebus exemptus est, multa ad eius exuuias diuinitùs sunt miracula declarata, multi morbi & languores curati. Nunc verò ab Oriente & Occidente permulti assiduè confluunt, & pulueremeius tumulo propinquum colligentes, ad suos morbidos eum adsportant, atque indè salutare remedium illi celeriter obtinent. In calce libelli mihi meus cudendus est apologeticus, vt quorum relatu hæc didicerim, quibúsve vrgentibus hæc scribenda suscipere ausus fuerim, omnibus perspicuum fiat. Primus ex ijs fuit is, quem sæpè diximus, Euerolphus, in eius seruitio perseuerans: qui cùm præsens res eius certiùs cognouisset, mecum Aldenburgi manens ad dies aliquot, cuncta, quæ nouerat, mihi in cera exaranti, ordine enarrauit. Alter Arnulphus, sancti viri ex sorore nepos, & primus Abbas Aldenburgensis, quæ ceris impresseram, mihi adiumento fuit, vt ea atramento in chartis conscriberem. Tertia denique, soror eius Adzela, quæ illi fuit familiarior, multa de eo nobis indicauit. LII.

Arnulphus primus Abbas Aldenburgensis, ordinis S. Benedicti.

AN. 944. *CONSTANTINI, COGNOMENTO PORPHYROGENITI, IN CHRISTO ROMANORVM IMPERATORIS, NARRATIO, COLlecta ex Historiis, De non manufacta Christi Dei nostri Imagine, missa ad Abagarum, & ex Edessa translata in hanc beatissimam vrbium reginam Constantinopolim.*

Huic narrationi, vt hoc loco in Simeone Metaphraste annotauit reuerentissimus Veronæ Episcopus Aloysius Lipomanus, minimè dubia fides habenda est: tum quòd apud Græcos, vt ex eorum Mineis constat, celebratur festum exportationis ipsius Imaginis ex Edessa ciuitate ad vrbem Constantinopolitanam tempore Romani Imperatoris: cuius filij fuere duo, præsens scilicet author Constantinus, & Romanus: qui etiam, dum pater viueret, appellabantur & ipsi Imperatores: tum quòd & Euagrius in Ecclesiastica sua Historia, & secunda Nicena Synodus, ipsam Euagrii Historiam & alios super hoc in V. Actione allegando, abundè tractant. Hæc Aloysius. Videat etiam Lector Adriani I. Pontificis Maximi epistolam tertiam, quæ scripta ad Carolum Magnum, habetur Tomo tertio Conciliorum postremæ editionis, cap. 18.

16. AVG. NON solùm comprehendi non poterat patri coæternum Dei verbum: sed eius quoque plurima, vel omnia potiùs eius opera teguntur eadem caligine incomprehensibilitatis: neque ea solùm, quæ constituit, hoc vniuersum architectans: sed ea etiam, quæ, in assumpta per œconomiam massa nostri corporis nobiscum versatus, fecit per primam illam & vnicam potentiam suæ diuinitatis. Vndè oportet omninò eum, qui seipsum non ignorat, & quæ sunt supra ipsum, se nescire cognoscit, non gloriari in immensum, neq; stolidè ingredi per inane, nec contendere se omnia scire, neq; ignorare, quæ ipse non comprehendat. De hac igitur expressa forma eius, qui fuit Deus & homo, quæ impressa fuit sine pictura admirabili eius qui fecit voluntate, in contexta veste, quæ eam suscepit, & tunc quidem missa fuit ad Abagarum ad eius curationem: nunc autem Edessa ad hanc vrbium reginam, certo omninò Dei consilio & prouidentia ad eius salutem & custodiam est translata, vt ex ijs, quæ sunt pulchra & honesta, nihil ei deesset, cùm debeat omnes vincere in omnibus: existimo oportere eum, qui est pius & iustus auditor & spectator, singulorum quidem historiam singulatim vt sciat, postulare, & antiquæ narrationis velle certam & non dubiam accipere sententiam: Causam autem, quomodò ex gutta humida absque coloribus & arte picturæ, impressa fuit forma vultûs in panno ex lino contexto, & cur quod est contextum ex materia, in quam tam facilè cadit interitus, interitum tempore non accepit, & quæcunque alia is, qui res aggreditur naturaliter, solet diligenter perscrutari, relinquere Dei sapientiæ, ad quam non potest accedi: vt qui sciat, quòd si quis accuratè omnia contenderit apprehendere, exturbatus in perfectam ignorationem, & præcipitatus in profundum incõprehensibilitatis, veniet in periculum, nè in ijs quæ sunt præcipua, patiatur iacturam, pauca nolens concedere. Quotquot ergò in fide recti, & ardentiore zelo huc conuenistis, agitè adeste, & narrabo vobis ea, quæ qua oportuit perscrutatus examinatione, & non sine labore versatus in inquirenda veritate, tam ex ijs, qui historias conscripsere, quàm ex ijs, qui illinc ad nos venêre, quæ tanquàm in arcanis dicebant apud eos conseruari, memoria exactè potui cognoscere. I.

Imago Christi, Edessa Constantinopolim translata.

Vestis vultus Dominici non patitur interitum.

Psal. 71. CVM Dominus & Deus & Saluator noster Iesus Christus ad genus nostrum erigendum apud nos versaretur, erat, vt dicit Propheta, multitudo pacis in terra, & fuerat dissipatus multorum principatus, & administratio, cùm tanquàm ab vna zona, Romano Imperio cinctus esset vniuersus orbis terræ, & subiectus esset vni gubernatori. Ideò erat omnium cum omnibus secura congressio: neque sibi videbantur homines terram habitare diuisam, sed vt quæ ab vno Domino possideretur, & esset tota vnius opificis: & collum primo illi seruo inclinantes, pacem inter se agitabant. Quamobrem qui tunc quoque erat Edessæ Toparcha Abagarus, erat Ægypti Præsidi notus & amicus, & alterius ad alterum veniebant vtrinque ministri. Quocircà illo quoque tempore, quo Dominus noster & Deus paternam implens voluntatem, salutarem doctrinam proponebat hominibus, & per insignia miracula, ad fidem in eum habendam conuertebat homines: accidit vt quidã ex ministris Abagari, nomine Ananias, in Ægyptum vadens per Palæstinam, in Christum incideret, & eum procùl contemplaretur, verbis ab errore attrahentem multitudinem, & quæ omnem superabant opinionem, facientem miracula. Postquàm ergò iter suum confecisset in Ægyptũ, & ijs, quæ mandata fuerant, tractatis rediret, cùm recordaretur dominum suũ diuturno articulari morbo tyrannicè vexari, & nigra lepra consumi, & duplicem calamitatem, vel multiplicem potiùs morbum sentire, quòd & articulorum affligeretur doloribus, & lepræ malis cruciaretur, (aderat autem pudor quoque deformitatis, propter quam ab hominibus non erat adspectabilis: & neque solummodò erat ferè semper in lecto, sed amicos etiam, qui veniebant ad eum adspiciendum, præ pudore celabat) propterea hæc laborauit scire diligentiùs, vt posset certè renunciare domino suo, quò ille quoque fortè per eum sanitatem consequeretur. Inuenit ergo rursus Dominum in eisdem locis mortuos excitantem, cæcis visum donantem, claudos ad ingrediendum integros efficientem, sanosque & firmos reddentem omnes, qui aliqua laborabant infirmitate. II.

Abagarus toparcha.

Nigra isle pra labo rat.

Narrat Ananias seruus Vbagro miracula Christi.

POSTQVAM ergò persuasum habuit, & apertè cognouit hæc fieri à Domino, ea Abagaro reuersus significauit: & pluribus ea, quæ viderat & audierat, edocuit. Quamobrẽ vt qui rem in transitu comparãsset maiorem, quàm quæ ei commissa fuerat, & vt qui bona afferret nuncia, benignissimè fuit exceptus, & habitus fuit vnus ex maximè beneuolis. Et quoniam qui alicuius rei desiderio tenetur, tanquàm rapinam existimat, si quod promissum fuerit, differatur, re, quæ narratur, & spe ipsa hominem excitante: vehementiq; studio incitatur ad venandum id, quod significatum fue- III.

tum fuerit: idcirco Abagarus est excitatus, vt literis eum accerseret, qui talia dicebatur posse curare. Et protinus scripsit ad Dominum eam, quæ vbiq; circunfertur, epistolam: Abagarus Toparcha Edessæ, Iesu Saluatori, qui bonus exortus est medicus in ciuitate Hierosolymorum, salutem. Auditione accepi de te, & de tuis curationibus, vt qua ate fiant sine medicamentis & herbis: &, vt fertur, cæcos facis videre, claudos ambulare, leprosos mundas, immundos spiritus & dæmones expellis, & eos curas, qui diuturno fuêre morbo vexati, & mortuos excitas. Cum hæc autem omnia de te audiuisses, duorum alterum mihi venit in mentem vt cogitarem, vel te esse Deum, & cum è cælo descenderis, hæc facere: vel te esse filium Dei. Propterea ergo ad te scribens rogaui, ne graueris ad me venire, & morbum, quo laboro, curare. Etenim auido Iudæos aduersus te murmurare, & velle tibi malefacere. Est autem mihi ciuitas minima, & honesta, quę vtrisq; nobis sufficiet, vt in pace in ea habitemus. Quoniam ergo Ananias & suæ in dominum beneuolentiæ aperta præbuerat indicia, & viam recte sciebat, & pingendi artem callebat, per eum ad Iesum talem misit epistolam, mandans ei, vt si literis Christo persuadere non posset, vt ad ipsum veniret, eius quidem certe formæ similitudinem accurate descriptam ad eum afferret, vt in vmbra saltem disceret, non solum per auditum, sed etiam per visum, qualis sit hic magnorum opifex miraculorum.

Abagari ad Christum Epistola. Vide Baronium anno 31. § 57. & seqq.

IV. Cvm autem qui missus fuerat, peruenisset in Iudæam, inuenit Christum sub dio disserentem cum populo, qui confluxerat, & prodigiose facientem insignia miracula. Cum vero propter multitudinem eorum, qui propter diuersa, quibus opus habebant, venerant, non posset Ananias Iesu appropinquare, in quandam petram, quę parum eminebat à terra, non procul à loco, in quo Iesus versabatur, ascendit & assedit. Et cum ei fuit manifestus Iesus, quem populus abscondebat, cæterosq; superemiuuit, statim in illum quidem oculos, in chartam autem manum defigebat, & eius qui cernebatur, describebat similitudinem. Hæc autem cognouit Iesus spiritu, & cum Thomã accersiuisset: Vade, inquit, in illum locum, & hominem, qui sedet supra petram, & meam formam describit, adduc ad me, afferentem etiam, quam habet ad me epistolam, vt id impleam, quod præcepit is, qui misit. Vadens ergo Thomas, & agnoscens Ananiam ex eo, quod audierat quid eum esset inuenturus facientem, duxit ad Iesum. Priusquam autem ab eo accipere epistolam, dixit ei Christus causam cur ad se venisset, & quid contineret epistola. Deinde cum eam accepisset, & perlegisset, alteram epistolam rescripsit ad Abagarum his verbis: Beatus es, ô Abagare, qui in me credidisti, cum me, nõ videris. De me enim scriptum est, q̃ qui me viderunt, in me non credunt: & qui non viderunt, ipsi credent & viuent: Quod autem ad me scripsisti, vt ad te veniam, oportet me hic omnia implere, propter quæ huc sum missus. Et postquã impleuero, assumi ad eum, qui misit me, patrem. Postquam autem fuero assumptus, mittam ad te vnum ex meis discipulis, qui tuum morbum curabit, & vitam æternam & pacem tibi præbebit: & tuæ ciuitati cauebit, vt nullus eam possit superare inimicus.

Vult Ananias depingere Christi effigiẽ sed impeditur.

Christi Epistola ad Abagarum.

IV. Cvm Ananiæ Christus eam tradidisset epistolam, quoniam videbat eum solicitum, vt alterum domini sui exequeretur mandatum, nempe vt ad eum deferret illius formæ similitudinem, cum aqua faciem abluisset, deinde humorem, qui ex ea descendebat, in dato ei mantili abstersisset, diuinè prouidit, & supra rationem, vt eius figura in eo inprimeretur, & cum eam tradidisset Ananiæ, iussit reddi Abagaro, vt & eius solaretur desiderium & morbum reprimeret. Postquam ergo cum his reuertens Ananias, peruenit ad ciuitatem Hierapolitanorum, quæ Saracenorum quidem voce dicitur Membich, Syrorum autem Mabuc, cumq; extra eam ciuitatem diuertisset adolescens, in cumulo tegularum, qui illic iacebat, sacrum illum pannum occultauit. Circa mediam vero noctem visus est ignis plurimus illum locum in orbem circundare, adeo vt intra ciuitatem viderentur omnia circuncirca ardere, & de se iam timentes, exirent, vt inquirerent de eo, quod videbatur, incendio. Illic autem inuentum comprehenderunt adolescentem, vt qui hoc admisisset facinus, & de re eum sunt sciscitati, & quisnam ipse esset, & quo iret, & vnde veniret, sunt percontati.

Christus suam imaginem imprimit mantili.

VI. Cvm vero dubius animi esset adolescens propter alienam criminationem, tunc declarauit, vnde nam esset, & vnde veniret, & quid afferret: & significauit se deposuisse in tegulis id, quod afferebat, vnde etiam visa est flamma accendi. Statim autem volentes illi scire veritatem eorum, quæ dicebantur, cum locum essent perscrutati, inuenerunt non solum id, quod ab adolescente Anania illic erat repositum, sed etiam in vna, quæ prope erat, tegula, diuinam aliam expressam effigiem, admirabiliter & supra quam posset consequi intelligentia, cumq; descripta non fuerat forma, in testa ex contexta tela descripta fuisset. Quod cum vidissent, pleni stupore & admiratione, propterea quod ardens ignis nusquam esset inuentus, sed ex claritate, quæ erat in forma, flamma visa esset emitti, tegulam quidem, quæ in se diuinam expressam habebat effigiem, apud se detinuerunt, tanquam aliquem sacrum & preciosum thesaurum: vt qui ex eo quod viderant, coniecissent diuinam, quæ in ea erat, operationem primum autem exemplar & eius ministrum veriti retinere, miserunt ad Abagarum. Et nunc conseruatur, & in honore habetur apud eius oppidi habitatores. forma quæ est in tegula, non descriptæ formæ non descripta, & non manufactæ non manufacta. Ananias autem cum confecisset iter sibi propositum, aperuit domino ea, quæ interim facta sunt, ei etiam redditis salutaribus, quæ afferebat, symbolis.

In tegula miro modo Christi imago expressa cernitur.

VII. Et hoc quidem est, quod dicitur à pluribus, quod neque remotum est à probabilitate, neque bonis eget testibus. Cæterum hoc quoque exponam, ne quis suspicetur, me, dum ego id ignoratem, tenuisse alterum. Neque omnino est mirum, in tanto tempore sæpè errare historiam. Nam in eo, quod est hac in re præcipuum, omnes consentiunt, & confitentur ex facie Domitica admirabiliter in linteo fuisse formam expressam: in nonnulla autem rei circumstantia, seu in tempore differunt, quod quidem nihil lædit veritatem, seu prius factum sit, seu posterius. Sic autem habet alterum quoque, quod dicitur: Cum inquiunt, esset Christus iturus ad salutarem passionem, quando humanam ostendens imbecillitatem, visus est animo anxius, & orans, quo tempore eius quoque sudorem tanquam guttas sanguinis distillasse significat Euangelium, tunc dicunt eum, cum accepisset à quodam ex discipulis hoc, quod nunc videtur, frustum lintei, stillantes imbres in eo abstersisse, & statim fuisse expressam hanc, quæ videtur, diuinæ illius formæ effigiem. Quod cum apud Thomam deposuisset, postquam ascendit in cælos, per Thaddæum iussit mitti ad Abagarum, implens id, quod erat ei literis pollicitus. Postquam ergo assumptus esset in cælos Dominus noster Iesus Christus, dans Thomas Thaddæo non manu descriptam Domini nostri faciei effigiem, misit ad Abagarum. *Luc. 22.*

VIII. Cvm ergo Thaddæus peruenisset Edessam, mansit primum apud quendam, qui illic erat, Iudæum, cui nomen erat Tobias. Et ante sermones ex factis volens Christi discipulus seipsum notum reddere Abagaro, eos, qui erant ægroti illius ciuitatis, curauit sola Christi inuocatione. Quamobrem cum fama cito peruasisset, (quod quidem solet euenire in iis, quæ sunt eiusmodi: Res enim, quæ sunt admirabiles & præter opinionem, multos habent, qui eas renuncient) peruenit etiam ad Abagarum, per quendam ex eius proceribus, qui vocabatur Abdu, illic scilicet esse Christi Apostolum. Cum itaque statim apud se cogitasset ex ea spe, quæ in ipso habitabat, hunc illum esse, quem Iesus literis suis pollicitus est se ad eum missurum: & cum de Thaddæo ipso didicisset perfectius, iussit vt ad se adduceretur. Veniens ergo Tobias, significauit hæc Apostolo. Ille vero cum dixisset se in virtute ad eum

Thaddæus venit ad Abagarum. Anno 43.

Vocat ad se Apostolum Abagarus.

Lux ex vultu Apostoli exiliebat propter Christi Effigiem.

cum esse missum, deinceps venit ad Abagarum. Cum autem esset ante conspectum eius apparituru, in sua fronte, tanquam in columna, appensa ea Domini Iesu, quam diximus, similitudine, sic ingressus est ad Abagarum. Is vero cum ipsum procul vidisset venientē, visus est videre lucem maiorem, quam vt eam ferre posset adspectus, radiosque emittentem, quæ ex eius vultu exiliebat. Prodibat autem ab effigie, quæ erat ei imposita. Quamobrem insigni luminis splendore obstupefactus, & veluti eorum, quæ sibi acciderant, oblitus, & diuturnæ membrorum paralysis, è lecto exiliit, & resoluta membra coegit ei currere obuiam. Eiq; idem accidit, sed alio modo, quod iis, qui in monte Thabor resplendentē formā Domini viderant. Cum ergò ab Apostolo eam accepisset effigiem, & capiti, labris & oculis eā imposuisset, & nec alias quidē partes corporis eo cōtactu priuāsset, ilico cognouit omnia mēbra mirandum in modum roborari, vt quæ mutationem in melius susciperēt, lepramq; expurgatam, & fugientem, etiamsi in fronte eius aliquæ adhuc paruæ restarent reliquiæ. Cum autem verbum veritatis ab Apostolo didicisset apertius, & de Christi, quæ opinionem superant, miraculis, diuinisque passionibus, & sepultura, & resurrectione à mortuis, & assumptionem in cœlos perfectè audiisset, & confessus fuisset Christum verum esse Deum, eum rogauit de forma in linteo impressa, quandoquidem propius adstans, cognouit eam non consistere per colores materiales: & stupebat eam, quæ in ipsa erat, virtutem, quæ fecit, vt admirabiliter è lecto surgeret, & connumeraretur inter sanos. Adhæc Thadæus declarauit tempus angoris animi, & eam, quæ ex sudore sine colore facta est, transformationem, & vt ad ipsum veniret, iussu Domini, & alia quæcunque præcedens narrauit historia.

Matth 17.

Imaginis contactu lepra curatur.

Credit in Christum Abagarus.

X.

POSTQVAM ergò & ex his, & ex impositione manuum Thadæi in nomine Iesu Christi ea, quæ dolorem afferebant, recesserunt, & quæ erāt dissoluta, quodammodo cōstringebantur, & deformitas dispergebatur, & omnia redibant ad sanitatem: Abagarus in maximam omni ex parte adductus admirationem: Re era, inquit, verus es & germanus Iesu filij Dei discipulus, qui curabat sine medicamentis & herbis: Et ego tanta in eum sum deuinctus charitate & fide, vt nisi ego vererer summam Romanorum potentiam, qui non permittunt iis, qui sunt subiecti eorum imperio, contra se inuicem arma capere, fortiter aduersus Iudæos, qui crucifixerunt Dominum, arma mouissem, & eos subegissem. Nunc autem quoniam didici eius passionem fuisse voluntariam, & persuasum habeo, quòd nisi voluisset, ingrati in eum nullam habuissent potestatem, nihil quæro amplius. Rogo autem, vt diuinum quoque conseque r baptismum, & cum tota domo Domino Christo reddar familiaris. Cum itaque multa prius effecisset miracula Domini Apostolus, & omnes curāsset à morbis suis, inter quos is erat etiam, qui primus de eo famam retulit ad barbarum, quem liberauit à podagra, adduxit Abagarum ad diuinam piscinam: & cum in eo ea fecisset, quæ sunt de more, baptizauit eum, & vxoxem, & filios, & omnes, qui erant in eius domo. Et egressus est ex diuina hac aqua expiationis totus mundus & sanus, repentè deletis iis quoque paruis lepræ reliquiis, quæ erant in eius fronte. Hinc factum est, vt omnibus modis colens & adorans hanc formæ Domini effigiem, hoc quoque aliis adiecerit Toparcha.

Rogat baptizari.

Abagarus cum multis baptizatur.

Antiquissimus imaginum vsus & cultus.

XI.

A veteribus Edessæ habitatoribus imago cuiusdam Dei insignis ex diis gentilium, posita erat ante portam publicam ciuitatis, quam necesse erat adorare omnem, qui volebat ingredi ciuitatem, & quasdam preces reddere constitutas, & sic intrare vrbis vias & vicos. Hanc ergò cùm tunc diruisset Abagarus, & omnino deleuisset, in eo loco, vbi ea erat posita, hanc non manu factam Domini nostri Iesu Christi imaginem, cum in tabula conglutinasset, & hoc, quod nunc videtur, orāsset, posuit, hæc verba in auro inscribens: Christe Deus, qui in te sperat, à spe non excidit. Et statuit, vt quicunque per illam portam erat transiturus, pro illa veteri inutili columna, eum quem par erat cultum, & honorem qui debetur, & adorationē tribueret longe admirabili & miraculorū effectrici Christi imagini, & sic ingrederetur ciuitatem Edessæ. Itaque conseruatum est hoc huius viri pietatis expressum monimentum, & Deo dedicatum donarium, donec in hoc vitæ incolatu mansit Abagarus, & eius filius, qui regni simul & pietatis paternæ fuit successor. Cæterum eorum filius & inops, fuit quidem successor paterni & auiti imperij: non fuit autem hæres etiam pietatis: sed in pietatem calcibus, vt ita dicam, insultauit, & ad dæmones & idola transfugit. Quamobrem dæmones quoque veluti remunerans, voluit, quoniam eius auus idolicam illam deleuit imaginem, eandem afferre condemnationem Domini imagini. Sed quod captabat, minime est assecutus vir fraudulentus. Nam cum hoc præsciuisset loci Episcopus, ea, qua ipsi licuit, vsus est prouidentia. Et quoniam locus, in quo sita erat imago, seruabat figuram hæmisphærij, speciem cylindri referentis, accensa ante imaginem lucerna, & imposita tegula, cum calce & coctis lateribus obstruxisset loci ambitum, redegit murum in planam superficiem. Cum igitur non videretur diuina forma, destitit ille impius à conatu. Ideo autem, vt arbitror, statutum est à sacerdote, vt ante imaginem poneretur tegula, ne aliqua putrefactio, quæ fit ex situ ædificij, & ex humore calcis, inesset in linteo imaginis receptaculo, & ex diuturnitate temporis aliquid damni acciperet.

Christi imago absconditur, ne ab impio rege destruatur.

XII.

FLVXIT itaque interim multum temporis, & ex hominum effluxit memoria sacræ huius imaginis in columna erectio, ac eiusdem absconsio. Postquam autem suo tempore Chosroē Rex Persarum, Asiæ ciuitates diripiens, venit etiam Edessam, & ante eam castrametatus, omnem mouit machinam, & omne comparauit instrumentum aptum ad oppugnandam ciuitatem, fabricatus est namque omnia, quæ pertinent ad emittenda tela, conquassandos muros, & confringendas portas) in tantum periculum adducti Edesseni, ipsi quoque excogitabant, quæ poterant, ad sui defensionem. Miserunt autem legatos quoq; ad petendum auxilium à ducibus Romani exercitus. Ilion verò, qui tunc præerat Romanis copiis, & per se vexabatur ab hostibus, non poterat Edessenis mittere auxilium: Literis autem addebat animum, epistolam Domini reuocans in memoriam, & veram, quæ est in ipsa prolata, sententiam, per quā dicitur & creditur, fore vt conseruetur non direpta ciuitas. Persæ aūt cum aperta inuasione occultas quoque moliebantur insidias. Et cum procul cœpissent fodere, cogitabant per cuniculos ingredi ciuitatem. Cum verò perinde ac quidam vrinatores sub terra essent intra muros, ex tali causa cōtingit, vt manifestæ fierent insidiæ ijs, qui erant intra vrbē. In illa enim vrbis parte habitabat faber æris intra muros, cuius vasa ænea in domo sublimia sonitum emiserunt, Persis sub terra pulsantibus, & pluuerē effodientibus. Cum ergo plane essent inopes consilij, & essent ad extremam redacti desperationem Edesseni ciues, ad Deum confugiunt, & cum dolore cordis & lachrymis ipsum exquirunt. Noctu autem apparet Episcopo (Erat verò is Eulalius) mulier quædam honesta & moderata, præstantior, quam vt homo esset, ei consulens, vt Christi nō manufactam acciperet imaginem, & cum ea faceret supplicationem: foreque dixit, vt Dominus omnino sua ostendat miracula. Episcopus autem dicebat se omnino ignorare, an sit apud ipsos, an apud alios ea imago. Tunc dicit ei, quę in muliebri apparebat habitu: Supra portam ciuitatis, in hoc loco, hoc modo absconsa fuit hæc imago.

Chosroe obsidet Edessam. circa ann. 626.

Periclitatur ciuitas ex obsidione.

Visio offertur Eulalio Episcopo de Christi effigie.

XIII.

MANE ergo Episcopus euidenti visione fretus, ad locum veniens cum precibus, & perscrutans, inuenit hanc diuinam integram & incorruptam imaginem, & lucernam, quæ tot annis non fuerat extincta: & in tegula ante lucernam imposita ad eius custodiam, aliam expressam similitudinem similitudinis, quæ in hodiernum diem conseruatur Edessæ. Cum ergo sumpsisset in manus hanc diuinam Christi, qui est Deus & homo, effigiem, meliori spe concepta, venit ad eum locum, in quo Persę fodientes, ex æris sonitu deprehensi fuerant. Et cum cœpissent ciues fodere intrinsecus, vbi sibi inuicem appropinquārunt, ex illa lucerna oleū instillantes in ignem, qui fuerat eis paratus

Vide admirabiles effectus huius venerandæ imaginis.

ratus aduersus inimicos, & immisissent contra Persas, qui erant in cuniculo, omnes perdiderunt. Et cum hinc liberati essent ab insidiis, eadem vti sunt experientia aduersus machinas, quæ erant extra muros, & eas repente combusserunt, & multos consumpserunt ex iis, qui erant in eis, hostibus. Iam autem effecti fidentiores, lapides quoque è muris emiserunt, à quibus ducem quendam exercitus hostium contigit interimi, & alios multos cum eo. Nec id solum, sed etiam ea, quæ extrinsecus à Persis accensa fuit, pyra aduersus eos, qui erant intus, quam olearum & multarum aliarũ, quas immiserant, arborum alebat infinita materia, effecit diuinæ imaginis auxiliũ ferentis virtus, vt contra ipsos esset, qui accenderant. Postquã enim ex alto Eulalius eam è muro suis explicasset manibus & obiret ciuitatem, repente cum peruenit ad hunc locum, ventus vehemens excitatus, aduersus eos, qui hunc rogum accendebant, flammam conuertit: quæ eos persecuta fuit & exussit, sicut olim Chaldæos. *Magna vis sacræ imaginis.* *Dan. 3.*

XIII. NON sunt hæc miracula nullis approbata testibus, aut oratione composita ad aures oblectandas, aut à nobis conficta deceptio: sed tres simul Patriarchæ, Iob Alexandrinus, Christophorus Antiochenus, & Basilius Hierosolymitanus hæc scripserunt, & hæc ita se habere significarunt Theophilo Imperatori, qui sacras imagines iniuria affecerat: quando multis ostendentes, quam sint sacræ & venerandæ imagines, de hoc quoque tractarunt. Licet autem ei, qui velit, ipsam prolixam legere epistolam; & id discere. Sed Euagrij quoq; Ecclesiasticam si quis diligenter legerit historiam, sciet omnino, quænam de hac sacra imagine narret in quarto libro. Scribit enim, quod cum aliis de causis Chosroë, tum ob eam potissimum rationem exercitum duxerit, vt aperte ostenderet esse falsum, quod à Christianis de Edessa iactabatur ciuitate, eam non posse expugnari ac diripi. Qui cum magnam lignorum struem & pene infinitam, breui multa manu militum coëgisset, & ea circuncirca fixisset aduersus muros ciuitatis: deinde terram in medium eorum iniecisset, & alium murum ei exaduerso ædificasset, fuit altior muris Edessæ. Et sic ex superioribus locis, & supra modum dexteris, erat mox tela emissurus aduersus eos, qui pericula adibant pro ciuitatis defensione. Quod quidem cum viderent Edesseni, aperte veluti montem excitari aduersus mœnia, per quem tanquam ex plano, credebant hostes esse ingressuros ciuitatem, etsi plane essent perplexi, & nescirent quid agerent, machinantes tamen ipsi quoque, quæ poterant, aggrediebantur ducere fossam ante murum illum recenter factum, vt si possent attingere vallos, qui erant ante aggerem, terram in fossam attraherent, & sic magnus ille murus, tanquam somnio effictus, cito pessundaretur & diffluereret. Postquam autem absoluta quidem esset fossa, ignem vero in ligna immittentes, à scopo aberrarent, nec posset ignis, propterea quod terra esset constipata, & ligna adhuc viridia, aliquid apprehendere, cum hanc sacram Imaginem in illam recenter ductam fossam tulissent, & ex ea aquam sanctificassent, eaque rogum & ligna adspersissent, effecerunt, vt ignis esset efficax. Et fidei eorum, qui hæc fecerunt, opem ferente diuina virtute, facta est aqua igni tanquam oleum, & accendit flammam, & consumpsit quicquid apprehendit. Tunc ergo rex Persarum desperans fore vt vrbs caperetur, cum didicisset vndenam haberent auxilium, processit ad ineũdam cum eis conuentionẽ: & percusso fœdere pacis, reuersus est in suam regionem. *Videat lector 2. Nicenæ Synodi actionem 5.* *Init pacem Rex Persarum cum Edessenis.*

XIV. ERAT autem ipse quoq; haud ita longo post tempore beneficium assecuturus ab hac sacra imagine, quæ hostes eius beneficio affecerat, & suos de medio sustulerat. Eius enim filia, quam dæmoniacus inuaserat spiritus, & excesserat à statu, qui est secundum naturam, assidue clamabat ab eo vexata: Nisi venet Edessa imago non manu facta, id, quod in ea habitat, non esse egressurum. Quod cum Rex audiisset, & quæ in obsidione euenerãt, considerasset, (neq; enim eum latuit, quæ repente extitit virtus admirabilis, & audacia Edessenorum) scribit statim ad Præsidem ciuitatis, & ad Metropolitanum Eulalium, & ad commune ciuitatis, vt statim ad eum mitteretur diuina & maximæ virtutis effigies: adiiciens etiam causam, nempe filiæ calamitatem, & omnino rogans & instans, ne frustraretur petitione. Illi autem Persicos mores suspectos habentes, & timentes, ne Rex persarum vellet eorum vires dolo suripere, & cauentes, nè eam in cuius erant tutela, & quæ eos beneficio afficiebat, perderent, nec eo prætextu initam pacem soluerent, capiunt consilium prudens & eis vile. Cum itaque omnino æqualem, & quoad eius fieri potuit, similem non depictæ depictam effinxissent imaginem, mittunt ad eum, qui petierat. Postquam autem fuerunt intra fines Persidis, qui afferebant imaginem, statim per filiam Regis exclamauit dæmon, se statim exiturum, & mutaturum esse habitationẽ propter eius, qui venit, potentiam, si modo reuertatur, quæ accersita fuit, imago, & non appropinquet regiæ, neque ciuitati Persarum. Quod à Rege magnopere contendebat, & ab eo supplex petebat. Cum Rex autem esset pollicitus, egresso è puella dæmone, & Regis filia sanitati restituta, Chosroë, siue implere volens dæmonis petitionem, & confirmare quod erat pollicitus, siue eius, qui veniebat; extimescens potentiam propter malos & scelestos suos mores, misit qui iuberent, vt hæc imago reuerteretur in suam ciuitatem, è qua exiẽrat, adiectis à se missis donis ad eos, qui eã miserant. Erant ergo apud Edessenos hæ preciosæ opes, thesaurus, qui non potest exinaniri, imago illa primaria, & nõ depicta, quæ semper ab eis honorabatur, & eos vicissim custodiebat. *Chosroe rex Persarum petit sibi mitti Saluatoris imaginem.* *Ecce mirã imaginis vim.*

XV. POSTQVAM autem ad hanc vrbium reginam vndique confluxerunt, quæ sunt optima & pulcherrima, eratque Dei voluntas, hanc quoque sacram imaginem hic recondi cum aliis thesauris: Romanus, qui erat Romanorum dominus imperij, studium adhibet, vt per ipsum ciuitatum regina hanc consequatur. Diuersis verò temporibus mittẽs Edessam, petebat, vt ea cum Epistola, quam Dominus sua manu scripserat, ad eum mitteretur; & promittebat, se contra eis daturum in permutatione Saracenos, numero ducentos, & argenti signati duodecim millia. Edesseni autem dicebant sibi non conducere, suæ ciuitatis custodem & conseruatricem argento & hominibus mortalibus permutare. Cum autem ille sæpe petendo instaret, illi vero sæpe preces reiicerent, tandem sexies millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo anno ab origine mundi, misit *Ameras Edessenus, rogans vt, scripta cautione per aureum signaculum, quod haberet firmitatem, fide uberet Imperator, non esse Romanorum exercitus hostiliter inuasuros quatuor ciuitates: dico autem Rhocam, quam vox barbara vocat Edessam, *Charam, Sarotze & Samosata; neque ex eorum agris prædas esse acturos, aut eos, qui in illis habitant, redacturos in captiuitatem; tradẽdos autem esse sibi ducentos Saracenos ex contribulibus cum ea, quæ prius fuit promissa, quantitate pecuniæ. Quod si faceret, sciret se ad eum esse missurum illam, quæ quærebatur, imaginem & Christi epistolam. Imperator vero, eius boni desiderio concedens omnia, quæ fuerant proposita, cum dedisset ea, quæ petebantur, misit Abramium Deo charum Samosati Episcopum, qui illo tempore hic agebat, ad diuinam illam suscipiendam Imaginem, & Christi Dei nostri Epistolam. Aduertens autem & qui misit, & qui erat minister, ne in ea tradenda callide deciperetur, & pro non descripta & vera, traderetur ea, quæ tunc fuit descripta propter Persicum casum, has ambas cum alia, quæ celebratur in Ecclesia Nestorianorum, quæ ipsa quoq;, vt est verisimile, sumpta fuerat ex prima, quæsitas accepit ad fidem faciendam. Quæ rursus sunt redditæ, retenta sola principali & vera. Sed hoc quidem postea. *Romanus, Imperator Romanorum offert Edessenis multa pro Christi effigie.* **Amiras.* **Charran.*

XVI. TVNC autem excitabatur magnus tumultus à fidelibus, qui erant Edessæ, vt qui non sinerent à se auferri, quæ erant præciosissima, & propugnacula eius, quæ ipsos tulerat, ciuitatis: donec præfectus Saracenorum, aliis quidem persuasis, aliis vero coactis, aliis vero etiam minis mortis territis, effecit, vt ea traderetur. Cum autem tonitrua & fulgura cum pluuia vehementissima, diuina prouidentia subito erupissent, dum Edessa esset exitura Imago, & Christi Epistola, rursus mouebantur ij, qui ea prius retinebant, & affirmabant Deum iis, quæ fiebant, significare, diuina voluntate non fieri rerum sanctissimarum ex eo loco translationem. Sed cum præfectus Saracenorum, penes quem erat *Vide priscorum Christianorum deuotionẽ erga sacras imagines.* *Diuersos excitant tu-*

multi Edessini in trāslatione S. Imaginis.

vniuersa potestas, statueret standum esse conuentis, & implendum esse promissum, egreditur è ciuitate effigies preciosissima, & epistola à Deo scripta, & huc afferebatur. Et vitam quidem conficientes ij, qui ea ferebant, peruenerant ad Euphratem: & rursus tumultus excitatur nullo priorū minor, Edessenis dicentibus, quod nisi diuinitus ostensum fuerit signum aliquod, nullo modo dimittent id, quo continetur eorum securitas. Datur ergo eis signum, cum essent infideles, & tentatent. Nauis enim, cum qua erat eis propositum transmittere Euphratem, cum adhuc esset in portu in partibus Mesopotamiæ, vbi eam solum ingressi sunt Episcopi, diuinam Imaginem afferentes & Epistolam, cum seditiosi tempestate adhuc retinerentur, repente sine remigibus, sine eo, qui gubernaret aut traheret, appulit in terram, quæ erat ex aduerso, gubernata sola diuina voluntate. Quod quidem omnes, qui conuenerant, stupore impleuit & admiratione, & persuasit, vt non inuiti concederent emissionem. Hinc peruenium Samosata ministri eorum, quæ ferebantur. Erant autem Samosatorum & Edessæ Pontifex, & eius primus presbyter, & alij quidam religiosi Christiani, cum quibus vna erat etiam minister * Ameræ, qui Romam reuertabatur. Hic cum aliquot dies essent morati, multis illic factis miraculis, rursus iter sunt ingressi. Et rursus in via innumerabilia fiebant miracula à sacra Imagine & Christi Epistola. Cæci enim, ex improuiso adspiciebant: & claudi reddebantur, sani & membris integri, saliabant, qui longo tempore in lecto decubuerāt: & sani fiebant, quibus erant manus aridæ: & (vt semel dicam) fugabatur omnis morbus & infirmitas: & qui sani erant, Deum glorificabant, & laudabant eius admirabilia.

Mota miraculum.

*Amira.

Innumera miracula Imaginis & Epistolæ Christi.

XVII. CVM autem multum tam viæ confecissent, veniunt etiam ad sanctissimæ Deiparæ monasterium, quod vocatur Eusebij monasterium: quod quidem est in loco, qui dicitur Optimatum. In templo vero huius monasterij, quo par fuit honore reponitur capsa, quæ miraculorum effectricem tegebat imaginem: & multi, qui accesserunt pura & syncera affectione, curati sunt à suis morbis. Quo etiam venit quidam vexatus à dæmone: quo tanquam instrumento vtens malus spiritus, & multa per ipsum eloquens, quæ pertinebant ad laudem Imaginis & Epistolæ. (Nam olim quoque, Nouimus quis sis sanctus Israël, dicebant, qui erant earundem cum illo partium) tandem hæc quoque est quasi vaticinatus: Accipe, dicens, ô Constantinopolis gloriam & lætitiam, & tu Constantine Porphyrogenite tuum imperium. His dictis, fuit homo curatus, & statim liberatus à vexatione dæmonis. Horum autem verborum fuēre multi testes. Nam cum Imperator misisset obuiam ei, quod desiderabat, magistratus & primos totius senatus: & multi ex satellitibus simul cum eis exiuissent, accidit vt magistri & patricij cum inferioribus ordinibus ea audirent, & de ipsis ferrent testimonium. Et quoniam quæ dicta fuerant, ciito euenerunt, iure est dubitandum, vnde nam præscientia accesserit ad dæmonem. Non enim creduntur eam ex se habere, cum à diuina gloria exciderint, & pro luce dicti fuerint tenebræ. Sed clarum est, quod quomodo diuina virtus vsa est Balaamo, ministro eius, quæ tunc fuit, prædictionis, & aliis aliis sæpe ea re indignis, sapienti quodam & soleti consilio: ita nunc quoque virtus, quæ erat in diuina effigie, vsa est dæmone. Et ideo per eum præsignificauit, quæ mox erant euentura. Sed cum hoc quidem sic euenisset, eius meminisse interim non fuit fortasse alienum. Pergemus autem ad ea, quæ sequuntur, narranda.

*Marc. 1. Luc. 4.

Vaticinium obsessi à dæmone.

Num. 23. & 24.

Festum Assumptionis sanctissimæ Mariæ Virginis.

Diuina imago Constantinopolim defertur in templum Pharos,

XVIII. DECIMOQVINTO mensis Augusti, Imperatoribus de more festum celebrantibus semper virginis & Dei matris Mariæ in venerabili templo, quod est in Blachernis, circa crepusculum illuc peruenerunt ministri harum rerum preciosarum. Et reposita est in superiore oratorio diuini huius templi arca, quæ intus habebat Imaginem & Epistolā. Quo venientes Imperatores, eam extra reuerenter adorauerunt. Deinde cum honorifice magno comitatu & multis lampadibus ad regiam eam portassent triremem, cum ea venerunt in regiam: & in templo, quod illic est, & nominatur Pharos, propterea fortasse, quòd, sicut vestis splendida, id sit egregie ornatum, eam reposuerunt, die sequenti, qui erat mensis sextus decimus, pie & reuerenter salutantes eam rursus, & adorantes. Illinc sacerdotes, & iuuenes Imperatores (senex enim domi manserat propter corporis infirmitatem) cum psalmis & hymnis & copioso lumine, per descensum ad mare, ea in triremi regia rursus imposita, prope vrbem remigantes, vt quodammodo vrbem conseruaret per ipsum in mari ingressum, appulerunt extra murum ciuitatis, qui est ad Occidentem. Quo in loco egressi è naue, pedibus ingredientes Imperatores, & totus senatus, & sacrorum Antistes cum tota Ecclesiæ congregatione, eo quo par fuit comitatu prosecuti, tanquam aliam arcam, vel potius supra eam, vas deducebant, quod illa sanctissima & preciosa custodiebat: Et cum qui erant extra muros transmisissent vsq; ad portam auream, deinde ingressi ciuitatem cum psalmodiis, & hymnis sublimibus, & canticis spiritalibus, & infinito lumine lampadum publicam celebrantes deductionem, iter faciebant per mediam ciuitatem, sanctificationis & roboris per hoc esse participem ciuitatem credentes, illæsamq; & inexpugnabilem esse in æternum conseruandam.

Obserua quam honorifice Saluatoris Imago habeatur.

Miraculū, in paralytico.

XIX. OCIOSA autem turba concurrente ad spectaculum, homo quidam paraliticus & imbecillus, & qui iam longo tempore suis innitebatur famulis, surrexit, vt videret diuinam imaginem transeuntem, qui simul atque eam adspexit, præter opinionem sanus effectus, cum cognouisset esse confirmatas & corroboratas bases suorum pedum, accurrit ambulans ipsis pedibus, & exosculatus est capsam imaginis, & Deum magnificauit, narrans quod in se factum fuerat miraculum. Quem cum vidissent omnes, qui simul aderant, & verba eius audiuissent, emiserūt gloriam Deo vniuersorum, qui semper facit admirabilia. Tam multæ autem lachrymæ præ gaudio sunt profusæ, & tam multæ ad Deum preces & gratiarum actiones factæ sunt ab vniuersa ciuitate, diuina Imagine & veneranda Epistola transeunte per mediam ciuitatē, vt verbis explicari nequeant, vtpote quod quæ vidit oculus, non possit consequi oratio. Res enim, quæ sunt excellentes, pulchrius est videre, quam audire: solentq; ea talia relinquere à tergo orationem. Cum ergo ad fotū, quod est anto Augustium, venissent duces huius celebritatis, & à via recta parum declinassent ad sinistram, veniunt ad clarissimum templum sanctæ Sophiæ: & intra adytorum propitiatorium reponunt preciosam Imaginem & Epistolam. Cum hic autem adorasset tota Ecclesiæ congregatio, & vt par est, honorasset, illinc rursus egressi sunt cum sancto onere, qui peragebant processionem: & cum venissent in regiam, in atrio, quod cognominatur Triclion, super thronum imperatorium, in quo consueuerunt respondere de rebus magnis, tunc diuinam collocant Imaginem, cathedram omnino sanctificari imperatoriam, & simul iustitiam & benignitatem eis plane largiri, qui in ea sedebant, non immerito credentes. Intensa autem de more facta oratione, post eam impletam hinc sublata fuit diuina Imago. & in prædicto Phari templo, in dextera parte, quæ vergit ad Orientem, conseruata fuit & reposita ad gloriam fidelium ad custodiam Imperatorum, & ad tutelam totius ciuitatis, & status Christianorum. Sed ô diuina[a] similitudo eius, quæ mutari non potest, patris similitudinis, O character characteris paternæ substantiæ. O venerandum & omni honore dignum signaculum primariæ pulchritudinis Christi Dei nostri, (tecum enim loquor tāquam cum re animata) conserua & custodi semper eum, qui pie & moderate nobis imperat, & tui aduentus memoriam luculente celebrat. Quem cum tua benignitate ad auitam & paternam sedem extulisti conserua eius germen ad generis successionem, & sceptrorum perpetuitatem: Statum pacificum præbe Reipublicæ. Concede, vt hæc regina ciuitatum maneat inexpugnabilis: & vt nos placentes archetypo tuo Christo Deo nostro, admittamur in eius regnum cæleste, cum glorificantes & celebrantes: Quoniam eum decet gloria & adoratio, in sæcula sæculorum, Amen.

Sancta Imago Saluatoris Constantinopoli asseruatur.

[a] Authoris oratio.

Postea vrbs Constantinopolitana à Catholica communione discissa & ab hostibus sæpius capta Dei prouidentia factum est, vt eadem imago venerauda fuerit Romam perlata, vbi hactenus colitur in titulo S. Sylucstri.

Vide Baron anno 944.

DE S.

DE S. ARSACIO CONFESSORE, QVEM LATINA MARTYROLOGIA VRSATIVM VOCANT: EX SOZOMENI HISTORIA ECCLESIASTICA, Lib. 4. cap. 15. interprete Ioanne Christophorsono Anglo.

AN. 310.

I. CIVITAS (*Nicomedia*) tam exiguo temporis momento terræmotu concussa est, vt qui euperent aliò confugere nō possent: sed prima periculi aggressione, quo quisq; stetit loco, in eo magna ex parte aut seruatus est, aut periit. Est præterea multis in ore, Arsacium hanc ante vidisse calamitatem, quàm acciderit. Qui genere Persa fuit, & ex milite, qui Imperatoris leones nutriebat, insignis confessor regnante Licinio factus, relictaque militia, in arce Nicomediæ, intra murum monasticam disciplinam exercens, habitauit. Quo in loco diuina visio ei oblata, iussit ex vrbe egredi, quō vitaret cladē, quæ esset eam postea occupatura. Qua re confecta, mature ad Ecclesiam profectus, dat mandatum Clericis, vt Deo preces supplices sedulo adhibeant, vt orationes ad eum placandum faciant, quod clades, quam vrbi minatus fuerat, ab ea depelli posset. Vbi autem illis frustra persuadere conatus est, & pro ludibrio habitus, simul vt calamitatem eos nec opinantes oppressuram præsignauerat, ad arcem reuertitur, & humi in faciem proiectus, Deum precatus est.

16. AVG.

Arsacius ex milite fit monachus.

Diuinitus ei reuelatur futura clades.

II. INTEREA temporis vrbe terræmotu concussa, complures obtriti perierunt: qui autem supererant, in agros & solitudinem profugerunt. Siquidem velut in ciuitate opulenta & ampla, singulis in ædibus ignis accensus fuit; in focis, furnis & caminis balneorum, & eorum, qui eas exercent artes, quibus igni opus sit: adeo vt tectis ædium terræmotu disturbatis, flamma eorum materiem occuparet, lignisque aridis, vt est verisimile, admixtis, & rebus oleo & pinguedine perfusis, quæ facilè incendi solent, affatim nutrita crescereet: atque in omnes partes serpens, ac tandem velut in vnum confluens, efficeret, vt tota vrbs instar vnius (pene dixerim) rogi videretur. Et quoniam in hac clade ad ædes accedi non posset, qui incolumes ex terræmotu euasserant, ad arcem procurrerunt. Arsacius autem in turri, quæ steterat inconcussa, pronus decumbens, sicut se, cum orare cœpisset, extenderat, mortuus repertus est. Fama verò est eum à Deo precibus contendisse, vt ante cladem mortem oppeteret: moriq; maluisse, quam calamitatem oculis cernere vrbis illius, in qua primum Christum cognouerat, & Ecclesiastica disciplina imbutus fuerat.

Terræmotus Nicomediæ multos opprimit.

Arsacius mortuus repertus.

III. SED quoniam ad hunc virum nostra delapsa est oratio, intelligendum est, eum præ amore, quo Deus illum complexus est, potuisse dæmones abigere, & homines iisdem agitatos, illis purgare. Nam cum quidam vexatus dæmonio, per forum gladio stricto curreret, omnesque fugerent ab eo, & tumultus vrbem occuparet: Arsacius factus illis obuiam, Christum nominauit, verbo hominem deiecit, eum extemplò dæmone purgauit, & ad sanam mentem reduxit. Edita sunt etiam ab illo multa alia opera, quæ supra facultatem humanam artemque putanda sunt. Quorum hoc vnum fuit: Erat fortè draco, vel aliud serpentis genus, quod viatores, qui illac transirent, ante flatu suo peremit, quam oculis eorum cerneretur, nam in quodam specu propter viam oblituit. Ad quem locum accedens Arsacius, orauit: serpens autem sua sponte egreditur è specu, & capite bis ad terram alliso, se ipse interfecit. Atque ista commemorarunt hi, qui dicebant se ab illis audiuisse, qui ipsum Arsacium oculis adspexissent.

Profligat dæmones.

Draconem interficit precibus.

VITA S. ARNVLPHI METENSIS EPISCOPI, A QVODAM EIVS FAMILIARI AMICO CONSCRIPTA. PVTO AVTEM EAM ESSE, CVIUS meminit Paulus Diaconus de Gestis Longobardorum Lib. 6 cap. 5. & stylum, vbi visum est, modicè expoliuit Fr. Laur. Surius.

AN. 610.

BARONIVS ANNO 615. IONAM ABBATEM VOCAT.

PRÆFAT. TO omnipotentis Dei nomine, & Christi Iesu Domini nostri, filij eius, vitam & actus sanctissimi antistitis Arnulphi, adiuuante nos spiritu sancto, qui in eo requieuit, scribere aggrediar, eius ope fretus, qui ait: Aperi os tuum, & ego implebo illud. Neque enim reticenda sunt, quæ diuulgata, alios bonæ actionis exemplum præbent, eorumque sectatoribus id proculdubio conferunt, vt sint cum sanctis ciues patriæ cœlestis.

AVGV. 16 quo die eius festum celebratur propter translationem illius.

I. BEATVS igitur Arnulphus Episcopus, Francorum prosapia ortus, altus sanè & nobilis parentibus, atque rebus sæculi opulentissimus fuit: sed nobilior postea & sublimior in Christi fide permansit. Huius ergo res memorabiles & laude dignas, nonnullas ab eius familiaribus didici, plerasque per memetipsum cognoui. Et quidem operæpretium mihi videtur, ab ipsius natali die scribendi initium sumere. Erat peregrinus quidam seruus Dei, Stephanus nomine, qui ab Italiæ partibus veniens, in loco vicino morabatur. Ei cum reuelata fuissent natiuitatis eius exordia, aliquantisper apud se reticens, tandem tanquam cœleste editurus oraculum, præsaga voce ait: Scitote omnes & attendite, quod puer iste iam natus, summis honoribus perfuncturus, & apud Deum & apud homines magnus erit. Quod ita postmodum certus rerum probauit euentus. Deinde cum esset præclara indole, & plenus gratia Dei, oportuno tempore litterarum studiis imbuendus, traditus est præceptori. Apud quem inter cæteros contubernales suos sagaci ingenio & memoria capaci gratiosus & amabilis extitit: Christoque in ipso habitante, sanctis quidem fuit subditus, sed fide & charitate omnes antecessit.

Psalm. 80.

Eremitæ prophetia.

§ Arnulphus adhibetur literis.

II. CVMQVE iam bene edoctus, ad robustam peruenisset ætatem, Gundolpho sub regulo, siue palatij rectori vel magistro, regioque consiliario, in bonis actibus exercitandus oblatus est. Quem ille per multa deinceps experimenta probatum, Theodeberti Regis ministeriis applicauit. Ecquis verò illius in armis & bellicis rebus strenuitatem satis enarrare queat, quando ille sæpe aduersarum gentium phalanges suo ferro abegit? Itaque Christo Præsule, demum effectus est omnium summus, qui dudum penè omnium infimus videbatur: ita vt sex prouinciæ, quas nunc totidem curant Regis domestici, sub illius administratione, eius solius arbitrio regerentur. Fuit autem sedulus in oratione, in ieiuniis, in misericordia pauperibus exhibenda: & sicut scriptum est, reddebat Deo, quæ Dei sunt, & quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Porrò amicis & parentibus ipsum eogentibus vix cedens, & inclyta & nobilissima gente, Deo sic volente, duxit vxorem, puellam præclaris moribus ornatam. Præstitit que illi Deus speciale munus, ceu duarum gemmarum splendidum decus, vt ex eadem egregia fœmina duorum filiorum gaudia susciperet. Inter hæc diuersis in palatio honoribus & ministerio primus floruit: sed iugis eius meditatio circa monasteria & loca sancta versabatur.

Degit in aula regis.

Magnis honoribus potitur.

Matth. 22.

Ducit vxorem.

III. PER id tempus erat in Regis ministerio Romaricus, vir egregius, qui eius cognito desiderio, sancto & familiari ei affectu iungebatur. Itaque communicato inter se consilio iuxta præceptum Domini, dicentis: Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus: & veni, sequere me, & habebis thesaurum in cœlo: relictis omnibus, ad * Lirinense monasterium propter Christum peregre proficisci statuunt. Sed hac in re vtriusque desiderio altissimi voluntas obstitit. Neq; enim fas esse censuit omnipotens Deus, vt hi duo viri, qui postmodum ceu lampades

Matth. 19.

* *Lerinum.*